

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:
Brasiovu, piata mare Nr. 22. — „Gazeta“ ese:
Joi si Dumineca.

Pretulu abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni
2 fl. 50 cr. — Tieri esterne 12 fl. pe unu anu séu
28 franci.

Anulu XLII.

Se prenumera:
la postele c. si r. si pe la dd. corespondenti.

Anunciurile:
un'a serie garmondu 6 cr. si timbru de 30 cr.
v. a. pentru facare publicare. — Scrisori ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retramitu.

Nr. 5.

Joi, 1830 Ianuariu

1879.

„Gazeta“ catra „Kelet“.

Brasiovu, 17 (29) Ianuariu v. 1878

Astadi vomu dedicá primele colóne diarului maghiaru din Clusiu „Kelet“. Dupa ce acestu organu, care representa ideile d-loru Tisza-Trefort, ne a onoratu cu o scrisóre speciala adresata fóiei nóstre si dupa ce i-amu satisfacutu dorintiei a-o traduce in limb'a romana si a-o publicá din cuventu in cuventu in numerulu trecut, vine acuma rëndulu la noi, cá se-i respundemu. Trebuie se-i respundemu cu atatu mai vértosu, pentru cá se nu ne facemu vinovati tocmai de ceea, ce cu nedreptu ni se imputa, si se nu lasamu cumva pe „Kelet“ si pe colaboratorulu seu „Illetékes“ (competentulu) in aceea amagire periculósa, cá se créda, cá „adeverurile“, cu cari s'au incercatu se ne combata asertiunile cu privire la master'a tractare a nationalitatiloru nemaghiare pe terenulu invetiamentului, ar' fi atatu de tari si neresturnabile, incatu ne ar' fi facutu se amutimu cu totul. Repetamu, cá o asemenea amagire si seducere intentiunata („amítás és szándékos félrevezetés“) din partea nóstra ar' fi cu atatu mai condemnabila, cu cátu dela solutiunea multiamitóre a cestiunei, despre care se tractéza, depinde nu numai bunastarea si pacea, dér' — afirmamu — si viitoriulu Transilvaniei si alu Ungariei.

Premitemu indata la inceputu, cá cu tóte aceste suutemu de parere, cá argumentele, ce le-a adusu „Kelet“ in contra nóstra, sunt convingétorie, — care va se dica ne-au convinsu din nou despre adeverat'a natura a buneloru si fratiesciloru intentiuni ce le nutrescu maghiarii fácia de noi nemaghiarii pentru acuma si pentru viitoru; ne-au convinsu cu deosebire despre aceea, cá d-nii dela „Kelet“ cu soóii loru de principii nu numai, cá n'au de gandu a se abate de pe calea fatala a maghiarisarei celorlalte popóre, dér' voiescu se inainteze pe ea inca si mai curagiosu si mai rapede, cá péna acuma, invocandu, de cate-ori le lipescu ideile si motivele, cari se póta justificá acést'a procedere a loru, autoritatea statului si a legiloru.

Ne plecamu inaintea acestei autoritati, recunóscemu, cá exista legi, pe cari, desi prin ele se impedece aci mai multu, colo mai puóinu desvoltarea nóstra nationala, trebuie se le respectamu. Dér' óre ne tiene d. „Illetékes“ dela „Kelet“ atatu de naivi, cá se credemu, cá aceste legi sunt faurite pentru vecii veciloru, cá aceste legi nu se mai potu straformá in cursulu timpiloru asia, cá se devina mai puóinu asupritóre pentru noi? Credemu cá domnii dela „Kelet“ nu au o idea tocmai atatu de rea despre ceea ce insemna la noi „constitucionalismu“ si „statu constitutiunalu“!

Desi nu potemu presupune dér', cá „Kelet“ se aiba o idea atatu de rea despre constitutiunalismulu nostru, totusiu trebuie se constatumu, cá acestu organu, cá si tóte celelalte organe maghiare, difera fórté multu in ideile lui de modulu, cumu intielegemu noi si colegii nostri nemaghiarii constitutionalismulu si scopulu unui statu constitutiunalu.

Ludovicu alu XIV-lea dicea: „L'Etat c'est moi!“ (Statulu sunt Eu). Maghiarii din nefericire, avendu tendinti'a de a inghiti pe celelalte nationalitati si de a formá unu statu uniformu cu caracteru specificu maghiaru, au adoptatu acestu principiu perniciosu absolutisticu, inse l'av modificatu, dupa cumu recereau giurstarile noiei ere „constitutiionale“, dicédu: „Statulu suntemu noi, maghiarii“ si identificédu astfelu „natiunea politica“ cu natiunea genetica maghiara. Acestu principiu alu vointiei supreme specificu maghiare in statu, acestu „absolutismu constitutiunalu“, cumu 'lu numescu foile opositionale din intru si din afara, nu este justificatu nicidecumu prin trecutul, cu atatu mai puóinu, prin relatiunile presente ale statului ungaru si pentru aceea noi nemaghiarii nu l'amu

potutu si nu 'lu vomu poté primí niciodata si de alu nostru, ci i-amu contrapusu si 'i vomu contrapune intotdeauna principiulu egalei indreptatiri nationale singuru justu, singuru mantutoriu.

Si noi dicemu „Statulu suntemu noi“, dér' adaugemu indata: „noi maghiarii, romanii, croatii, serbii, germanii si slovacii.“ Eata dér' marea diferentia in principiile nóstre si ale maghiariloru, eata abisulu, care ne desparte, eata isvorulu tuturor neintielegeriloru dintre noi!

Potemu cá de siguru presupune, cá domniloru dela „Kelet“ nu le va placé nicidecumu acestu principiu alu nostru, dér' in punctulu acést'a marturisimu, cá nu le potemu ajutá, pe catu timpu nu voimu se renvntiamu la esistenti'a nóstra nationala intre marginele acestui statu. De aceea noi vomu staruí intotdeauna cá legile contrarie desvoltarei nationale a popóreloru nemaghiare se se modifice in sensulu egalei loru indreptatiri. De aceea si numai de aceea amu accentuatu si in casulu de fácia, vorbindu despre starea invetiamentului din comitatulu Brasiovului, cá statulu da subventiune numai scóleloru maghiare, ér' pentru scólele poporale confessionale (ale nationalitatiloru) nu da nici o par'a, macaru cá si aceste nationalitati contribuiescu destui bani pentru visteri'a statului, cá si astadi domnesce inca principiulu din timpii feudalistici, cá popórele nemaghiare sunt misera contribuens plebs si sunt condamnate a portá numai sarcini, ér' de folóse se se bucare numai maghiarii.

Si óre nu este asia? — Se cercetamu mai de aprópe.

Ce argumente aduce „Kelet“ in contra asertiunei nóstre de susu? — Legea. Ei, apoi tocmai despre acést'a e vorb'a, cá e asupritóre pentru popórele nemaghiare, cá-ci nu iérta cá si scólele loru confessionale se fia ajutorate de catra guvernulu, pre candu concede cá scóleloru cu limb'a de instructiune maghiara se li se dé subventiuni insemnate. Nu vede d. „Illetékes“ o anomalia in impregiurarea, cá institutele de invetiamentu romane, germane, serbe s. a. sunt eschise a priori dela ori-ce ajutórie din partea statului, precandu singuru numai cele maghiare se potu bucurá de acestu beneficiu? D-lui voiesce se ne mangaie cu aceea, cá si scólele maghiare elementare de confessiunea helvetica s. e. sunt eschise dela acelu favoru, cá prin urmare mai avemu si soóii de suferintia maghiarii, uita inse, cá in realitate lucrulu sta cu totul altfelu. — Maghiarii de confessiunea helvetica potu se 'si tramitia copii loru in ori-ce scóla cu limb'a de propunere maghiara fara a se teme, cá acestia isi voru perde confessiunea loru — cá-ci e prescrisu a li se dá unu catechetu propriu — cu atatu mai puóinu inse voru fi amenintati a 'si perde nationalitatea loru, care prin instructiunea in limb'a loru materna maghiara se póte numai intari si nicidecumu slabi.

Nu asia sta lucrulu cu noi nemaghiarii, noi suntemu avisati la scolile nóstre, déca voimu se ne conservamu nationalitatea, asiadér' nu potemu inlocui lipsele nóstre in privinti'a educatiunei si instruirei copiiloru nostri tramitiédu-i in scolile maghiare. Las', cá in aceste scóli copii de romanu nici nu potu progressá, ceea ce a dovedit'o mai deunadile intr'unu modu destulu de eclatantu inspectorulu regescu ungurescu de scóle dela Fagarasiu, cerédu pentru scóla de statu maghiara de acolo unu invetiatoriu romanescu, din cauza, cá invetiatorii maghiari nu se potu nicidecumu intielege cu scolarii romani si asia „progressulu instructiunei abia se póte simti“. Asiadér' cu tóte, cá li sunt deschise scolile maghiare si copiiloru de romanu si de sasu, acestia nu se potu folosi de ele, fara cá se suferé scadere in desvoltarea loru naturala. D. „Illetékes“ póte va face ochi mari la acést'a, dér' se ne ierte se invocamu si

noi pentru parerea nóstra, acelasiu argumentu, care'lu aduce densulu pentru aperarea parerei sale. Densulu adeca dice: „E dreptu, cá in scólele „confessionale romane si sasesci inca se primescu „copii de maghiari; dér' ce se intempla acolo cu „deusii? Respunsulu e, cá din copilulu maghiaru, „nascutu in patri'a maghiara va deveni acolo ro- „manu séu sasu.“

Va se dica si in punctulu desnacionalisarei romanii si sasii se remana indreptulu maghiariloru? Acestor'a se le fia iertatu a se teme, cá copiii loru isi voru perde nationalitatea in scolile romanesce si sasesci, ear' parintii romani si sasi se n'aiba dreptulu a fi ingrugiati de ceea ce potu deveni copiii loru in scolile maghiare? Curiósa logica are d-lu „Illetékes“. Si apoi d-lui accentuéza „patri'a maghiara“ a copiiloru de maghiaru. Dér' óre copiii de romanu si de sasu n'au patria? — Nu se inspaimanta d. „Illetékes“ de consecintiele la cari ilu duc principiele sale unilaterale si teroristice?

Adeveratu, cá d. „Illetékes“ se incérca a ne aratá scólele de statu maghiare intr'o lumina mai puóinu periculósa cu privire la desnacionalisarea copiiloru nemaghiari, dicédu, cá in acele scóle se invétia pretotindenea limb'a germana „si acolo, unde e de lipsa, si cea romana“, dér' evita de a aduce exemple, mai cu séma catu privesce limb'a romana. Óre casulu cu scóla din Fagarasiu nu ne arata indestulu, catu de puóinu au cunoscutu maghiarii lips'a limbei romane intr'o scóla din mediulocuului unui comitatu curatu romanescu? Si acuma au denumitu óre acolo unu professoru pentru limb'a romana? Nicidecumu, — ci numai unu professoru, care se predé copiiloru de romanu, in limb'a romana, gramatic'a maghiara!

Pe lęnga aceste d. „Illetékes“ n'ar' trebui se uite, cá nationalitatile din aceste tieri se mai afla cu deosebire espuse fácia de maghiari, cari avendu poterea in mana, cauta se 'si asigure si se propage pretutindenea interesele loru specificu de rassa. De aci vine, cá fiecare maghiaru se simte chiamatu a face totu felulu de presiuni asupra conlocuitoriloru sei nemaghiari, spre a-i indemná se se lapede de individualitatea loru nationala, care si asia nu afla nici unu spriginu in legile statului, Numai asia ne potemu esplicá casurile de netolerantia si de terrorisare nationala, ce au devenitu la noi in tíera de tóte dilele. Amu fostu in neplacut'a positiune a aduce in numerulu trecut si domnulu „Illetékes“, care se face a nu sci nimicu de desnacionalisarea romaniloru, o proba eclatanta despre acést'a, dintre sutele cu cari l'amu poté servi la totu momentulu. Repetimu acuma ce amu mai disu, cá déca la institutele preotiesci, unde iubirea de aprópelu trebuie se fia bas'a crescerei, obvinu asemeni casuri inspaimantatórie de netolerantia si terrorisare din partea maghiara, de ce se ne asteptamu la celelalte institute maghiare?

D-lu „Illetékes“ mai voiesce se ne scóta ochii cu cele cateva dieci de mii de florini, ce le primescu confessiunile nóstre pe fiecare anu dela statu. Era mai bine, cá d-s'a se nu fi facutu amintire de acést'a „mila imperatésca“, cumu o numescu preotii nostri de pe la sate. Ea isi trage originea din alta epoca, candu maghiarii inca nu visau de introducerea limbei loru in tóte scolile poporali. Si apoi se mai revelamu tristulu modu, in care se imparte acést'a „mila“, puindu-se protopopii si preotii respectivi sub o controla puóinu compatibila cu demnitatea loru preotiesca, si calcandu-se in pecióre in multe casuri chiaru si autonomi'a bisericiloru nóstre, recunoscuta espresu prin legile statului?

Se nu ne constringa d. „Illetékes“ a-i spune deodata tóte pe fácia. Ajunga-i pentru acuma cu atata. A respunde la intrebarile sale copilaresci ulterióre, tienemu dupa cele espuse de prisosu.

Voci asupra proiectului de maghiarisare alu d-loru Tisza-Trefort.

„Biserica si Scolia“ din Aradu scrie intr'unu articulu intitulatu „O cestiune scolara“ urmatóriele:

„Amu vorbitu in numerulu trecut de o mesura a ministrului de culte regiu unguurescu referitória la instructiunea elementara. Cestiunea continua a preocupá fórte multu inteligenti'a nóstra si intregu poporulu romanu. Toti barbati nostri, caror'a le jace la anima caus'a instructiunei poporului nostru sunt cuprinsi de mari ingrijiri. Ei se temu, cá unu astfelu de pasu, cumu este proiectulu de lege, de care amintiramu in Nrulu trecut, póte se aiba consecintie daunatorie si nici decatu acelea, cari dóra se astépta dela elu. O astfelu de mesura va produce de siguru in tóte regiunile nemaghiare unu resensu si nici decatu simpatia, de carea chiaru intre impregiurárele actuali este atata necesitate.

„Cestiunea preocupa intréga press'a romana de dincoace de Carpati. Ea s'a discutatú si de unele foi de dincolo de munti. „Gazeta Transilvaniei“ in faci'a acestei situatiuni neasteptate provóca pe archiereii nostri de ambe confesiunile, es intrevina in cauza, si se-si face observárele lor la locurile competente facia de acestu proiectu de lege. Nu incupe nici cata indoiéla, situatiunea este fórte grave. Ea recere, cá se-se angageze la lucru toti cei chiamati. Archiereii si tóte organele nóstre scolastice au sant'a datorintia a face usu de autoritatea lor. a-si implini chiamarea, ce li-o dictéza legea, si a aduce la cunoscintia locurilor competente consecintiele ce póte se le aiba redicarea la valóre de lege a proiectului din cestiune. Acésta datorintia li se impune cu atatu mai vertosu organelorú nóstre, cu catu prin astfelu de mesuri se alteréza autonomi'a bisericeii. Se intielege de sine, cá activitatea organelorú nóstre numai atunci póte avé succesu, déca ele voru lucrá mana in mana. Marturisimu inse, cá aici ni se aréta unele greutáti, candu privimu, cá aceste organe functionéza in locuri diferite, si apoi fiecarele si-póte avé vederile sale proprii in cauza.“

Dupa acést'a numit'a fóia arata, catu de multu se simte tocmai in momentul acést'a lips'a unui referinte la senatulu scolariu alu consistoriulu metropolitánu, candu o cauza insemnata reclaméza cu mare urgentia activitatea acestui foru supremu administrativu, a caruia chiamare conformu §-ului 167 din stat. org. este: „conducerea trebilorú scolari comune ale intregi provincie metropolitane, precumu si sustienerea unitatii si a uniformitatii pentru institutetele scolari confessionali din metropolia.“ Congressulu nationalu-bisericescu n'a voitu se creeze acestu postu si acumu se vede, cá senatulu scolariu metropolitánu nu póte lucrá cu mai mare succesu, pentru cá 'i lipsescu poterile necesari. „De cate ori e vorb'a de scóle ne place a fi scumpi si crutiatori, privindu inse cu sange rece la altele multe, pré iute ne potemu convinge, cá dieu in alte parti nu ne aratamu atatu de aplecati la crutiare. Apoi dice, cá acumu este timpul celu mai oportunu, cá senatulu scolariu metropolitánu se dé semne de vieatia in faci'a periculu si finesce cu cuvintele: „Repetimu inca odata situatiunea este grava. Cestiunea recere multa ingrigire si tactu. Fiecare momentu perdutu póte se aduca mare dauna!“

Cium'a asiatica.

I. Cu o inspaimantátóre si gróznica aparintia incepe anulu presentu! Unu flagelu alu mortii, care este mai teribilu cá tóte armele acestei inimice a vietiei, unu flagelu, care se dase uitarei intr'atat'a, incatu nici in cabinetele anatomiloru, „ubi mors gaudet succurere vitam“ — intielegu literatur'a noua medicala — nu se mai luá notitia de elu, incepe a se apropiá de pamentulu Europei, lasandu mórte si desiurti in urm'a lui, producédu spaima, facédu cá se stagneze tóta miscarea omenéscá, comerciulu, lucrulu, si latíndu lacrimi, seracia si miseria in giurulu seu!

Telegrafulu ne spuse inca de multu, cá in provinci'a russésca Astrahanu acestu óspe infernalu a inceputu lucrulu seu si inca in modu inspaimantatoriu. Tóte regimele Europei sunt alarmate, tienu consilie, cumu s'ar' poté aperi mai bine in contra acestui teribilu flagelu alu mortiei. Prussia si Austria cá vecini ai Russiei sunt dejá decise a tramite regimete de ostasi spre a inchide granitiile respective. Ba se vorbesce se tramita cá in resbelu avantgarde de medici, cari inprastiandu-se péna in faci'a locului si standu in comunicatiune prin telegrafu se se póta intielege despre miscarile acestui inimicu nepersonificatu, spre alu poté intimpiná bine pregatiti pe pamentulu propriu.

Si noi voimu a face cetitoriloru „Gazetei“ cunoscuta natur'a Ciumei infricosiate, inse numai printr'o descriere fidela si puçinu detailata; de cunoscintia mai deaprópe ceriulu se ne feréscá!

Ce este Cium'a? — In vechime tóte morburile contagióse-epidemicé, cu-o mortalitate mare, se grupau sub numele de „Ciuma“. Progressandu lumea si in pasu cu ea si sciinti'a medicala, acést'a rupse velulu de pe faci'a-i scárnava si-o aratá lumei in adeverat'a ei forma, scapandu omenimea si prin acestu puçinu progressu de multa spaima.

Astadi sub numele de Ciuma intielegemu unu morbu epidemicu-contagiosu, ale carui caractere sunt imflarea si abscedarea (prefacerea in puroiu) a ghindureloru limphatice de subsuóra, dela partea inquinaala (de lènga organele secuale) arare ori dela gátu. Inchipuitiveti, cá in stadiulu normalu aceste ghindure sunt atatu de micutie, incatu nici prin palpatiune nu se potú bine constatá, ér' functiunea lorú este formarea corpuriloru limphatice, cari fiindu celule de sine statatóre, forméza materialulu reproducerei respectivelorú organe, fiindu corpulu omului supusu la perpetua mistuire si reinnoire in urm'a processului vitalu.

Asiá in stadiulu alu II-lea alu Ciumei, stadiu, unde diagnos'a este sigura prin espressionea caracterelorú morbului, ghindurele limphatice din locurile susu numite incepu a se imflá, a causá dorere candu le apesi, a avé caldura mai mare, pe care o potemu bine simtí si distinge, a avé form'a bubónelorú, de unde si Cium'a si-a primitu numele de Cium'a bubónica. Prin acést'a inse nu sunt eschise de infectiune si alte ghinduri limphatice din organismulu omenescu, precumu ghindurile limphatice din plumuni (bronchiale), in care casu cium'a se manifestéza in form'a unei aprinderi de plumuni si are o mortalitate si mai mare.

Inainte de a ne ocupá in detailu cu cium'a asiatica, se ne mai punemu o intrebare. De candu si de unde vine Cium'a? — E fórte bétrana acést'a cocóna hída si scarbósa. De candu istoria a inceputu a ne relatá alte fapte, ne-a facutu cunoscuti si cu acést'a bóla. Persii, Egiptenii, Grecii au fostu adese-ori bantuiti de acestu flagelu, mai tare inse Romanii sub Iustinianu, candu s'a aratatu intr'unu gradu atatu de mare, incatu spre eterna spaima si-a pastratu numele, ce si acumu insémna gróza cea mai mare — Cium'a lui Iustinianu! In evulu mediu Francia suferi mai tare de acestu flagelu. Cetatea Toulonu, care in Augustu 1720 avé 26,276 de locuitori, perdú din acést'a in anulu urmatoriu prin Ciuma 15,783, asemenea perderi suferí Marsilia. Provinci'a („Provençe“), acésta patria frumósa a Trubaduriloru perdú numai in 60 de comune peste 200,000 de locuitori prin mórte. Ingrozitoriu resultatu! In secululu presente Egiptulu, Persia, Mesopotamia, tierile Balcaniloru, Russia, insul'a Maliorca si cetatea „Noja“ in Itali'a de josu fura bantuite de acestu flagelu. Europ'a de mediulocu din 1713 au fostu crutiata de acésta visita infernala.

Loculu nascerei Ciumei memorate este Orientulu. Provinci'a Aleppo se discuta pentru prioritate cu provinciile-sorori din apropiare si departare. Egiptulu de josu, Curdistanulu persianu etc. inca se tienu a fi leaganulu ei. Loculu de predilectiune 'i sunt tienuturile cele mai calduróse si umede ale Asiei si Africeii cu murdaria lorú. Necuratiuni'a este mam'a tuturor contagioloru, — nu uitati a-o scóte din case, de pe strade, din hotare si de multe flagele vomu fi mantuiti! — Acést'a fia disu si parintiloru conscrisi ai Brasiovului, cá-ci este si rusine pentru unu orasiu avutu, este rusine in specie pentru majoritatea reprezentantiei acestei comune, cari se lauda a fi „portatorii culturai in Orientu“ (Sasii), este rusine si inconsecinte, a dovedi in fapta contrariulu din ce pretindu a fi! —

Inimicii Ciumei sunt, caldur'a ori frigulu secu, case inalte, luminóse, bine ventilate si curate, hrana buna, lapte, carne, branza, oue etc. si cu deosebire curagiulu. Dealtmintrea curagiulu este bine cunoscutu de unu tovarasiu bunu, nu numai in contr'a acestui, ci si a altorú multe bóle, dér' si in contr'a altorú inimicii.

Am disu mai inainte, cá „Cium'a“ este unu morbu epidemicu-contagiosu. Se deslusimu terminii acesti tehnici folositi in tóte dilele.

Epidemicu se numesce unu morbu, care nascédu-se mai cu séma din cause miasmaticé, 'si face calatori'a prin lume, ne-tienenduse de anumite locuri, (la dincontra se numesce endemicu), ci continuandu-si preambarea omoritóre, a careia fortie se schimba numai prin influentie telurice, magneto-electrice, adeca prin schimbarile temperaturéi. Asia in Cairo pe timpul canicului (in

poterea verei) fiindu caldur'a séca, s'a observatu miciorarea ciumei pe tempulu epidemiei. Care este caus'a epidemiei? Despre acést'a vomu tractá intr'unu alu duóilea articulu. —n—

Cestiunea evreiloru in principate dunarene.

Diuariulu „Pester Lloyd“ din Budapest'a, care sta in legaturi atatu de intime cu evreii, discutéza intr'unu articulu mai lungu cestiunea vitala a Evreiloru din Orientulu Europei si mai cu séma cestiunea Evreiloru din principatele dunarene romane si din Serbia, din care articulu vomu reproduce in urmatórele partile mai interesante pentru publiculu nostru cetitoriu:

„Tocmai in momentele presente, candu se tractéza de a se realisá in Orientulu Europei uniculu resultatu, dela congressulu din Berlinu, pe care l'a salutatu tóta lumea civilisata cu satisfaciune sincera si impartiala, adeca libertatea tuturorú cultelorú in Orientu si independintia drepturilorú civile si politice de ori-care confesiune, se pare a se periclita si a se nimici acestu resultatu. Poterile congressuale afara dér' de Russia au acordatu independintia internationala Romaniei si Serbiei numai pe bas'a acestui postulatulu. Tocma acumu este la ordinea dilei cestiunea recunóscerei internationale, precumu si esecutarea principiului acelu mare liberalu.

De va succede a stabili celu puçinu in principin libertatea si perfect'a egala indreptare a tuturorú confesiuniloru in principatu, celu puçinu se va fi salvatu ide'a si se va fi aflatu punctulu de manecare, de unde cu incetulu ar' poté se reése dreptulu. Déca ar' trece si momentulu acést'a alu silei morale esterne fora de nici unu resultatu, atunci tóte ar' remané cumu au fostu, si Romania si Serbia ne-ar' dá documentele cele mai palpabile, cá nu trebuie se 'si sparga atát'a capulu cu ideologia poterilorú occidentale, si cu tóte, cá 'si pastréza si mai departe barbaria vechia nationala, totusiu voru poté face cariera frumósa la pragulu seculului XX in mediulocu poporeloru europene, cari patimescu de précultura. Dupa cumu suntemu noi informati pe cale telegrafica, Scupcin'a serbiloru a respinsu egalitatea civila a evreiloru in Serbia si tocmai acumu colinda domni Rosetti si Dimitrie Bratianu pe la cabinetele occidentale, cá se le induplece a recunósce independintia Romaniei, lasandu-o cá se tienu confesiunea israelita totu in starea nedreptatita de mai inainte. Totdeodata senatorulu Ionu Ghic'a printr'o scrisóre in diuariulu „Times“ a cautatu se castige opiniunea publica in Anglia. Dupa semnele ce se vedu péna acumu si legislativ'a romana inca are de gandu, cá si cea serbéscá, de a nu dá drepturi civile si politice Evreiloru. Indatorirea ce s'a impusu Romaniei si Serbiei de a dá drepturi egale civile si politice tuturorú confesiuniloru s'a stipulatu si articulatu in tractatulu dela Berlinu si dela implinirea acestei indatoriri s'a fncutu dependinta nu numai recunóscerea independintiei politice a acestorú principate, dér' si validitatea de dreptu a acestei independintie. Noi avemu convic-tiunea, cá poterile europene, la cari se voru adressá delegatii romani, si cari voru avé de a judecá despre procedarea camerei serbesci, 'si voru pronuciá astfelu parerea, cá asupr'a unui pactu claru si asupr'a unui principiu si mai claru discussiunea nu mai poté avé locu. Romania si Serbia s'au grabitu de a trage folósele din instrumentulu de pace européna si de a-si stabili deplin'a lorú libertate si independintia. Acum, candu e se satisfacá si ele unei datorie umanitarie, se realizeze principiulu umanitatii, libertatii si egalei indreptatiri, se codescu si refusa indeplinirea postulatelorú Congressului. In Serbia nu se tractéza de libertatea politica a poporatiunii evreesce de acolo, cá-ci acésta o are pe deplinu, cá fiecare tulbariu (bocceagiú, Hausirer) are dreptulu de a fi alesu deputatu in Scupcina. In Serbia se tractéza de unele nimicuri secundare, cumu sunt: dreptulu de a se asiedi inlainturulu tierii, libertatea negociului, ocuparea cu unele industrii, dreptuiu de a castigá proprietate, casa si pamentu, care s'au opritu Evreiloru prin decretulu dela 4 Novembre 1861. Dér' in Serbia traiescu prea puçini Evrei; ei facu abia vreo 2—300 familii.

In Romania pune Ionu Ghic'a numerulu Evreiloru la patru péna la cinci sute de mii de suflete éra Obedenariu in statistic'a sa arata, cá sunt 265,000. Positiunea politica si situatiunea sociala a Evreiloru s'a discutatú de mai multe ori si mai pe urma, candu s'a stipulatu conventiunea comerciala austro-ungara romana la anulu 1876. Este lucru cunoscutu, cá Evreii romanesci nu numai in privintia politica si materiala suntu fara de nici unu dreptu, dér' si inaintea tribunaleloru li se mesura cu o mesura propria specificá (?) Acést'a este o stare de lucruri, de care nu 'si poté face nici idea consciinti'a de dreptu occidentala. Apoi mai vine si aceea impregiurare, cá Evreii, cari sunt nascuti in tíera si nu sunt cetatieni straini, nu se consideréze nici cá straii, nici cá pamenteni, ci in privintia indigenatului stau de totu in aeru, si sunt prin urmare lipsiti de tóte drepturile.

Argumentulu celu mai plausibilu, pe care-lu invóca

barbatii luminati romani, precum si Ionu Ghic'a pentru ca se sustinea starea actuala, este acela, ca ei facu, ca si principele Gorciacoff la Congressulu din Berlinu, mare deosebire intre Evreii spanioli, francezi, englezi si germani, si intre cei poloni si rusesci, cari vinu in Romania. Acesti'a potu se aiba dreptu intr'atata, incatu intre evreii portugeso-spanioli, (pe cari ii citeza cu predilectiune) si intre evreii russo-polonezi, cari dupa 1828 au inundatu principatele, esista diferentie mari, apröpe neinlaturabile. Ei accentuandu diferenti'a intre evrei trecu inse numai cu vederea, ca prin acösta accentuäza numai diferenti'a oe esista intre Orientulu si Occidentulu Europei in töte. Si totu 'si ce ochi ar' face principele Gorciacoff, candu cinevasi ar' voi se puna la indöela drepturile de omu si de celatianu ale plevei bulgare séu ale tieraniloru russi dobitociti, pentru ca acestia nu stau pe trépt'a aceea de cultura, ca unu Farmer (mosieriu) in Yorkshire séu ca lucratoriu artisticu in Paris? . . ."

Statistic'a invetiamentului publicu in Romania'a, pe anulu scolaru 1876—1878. Scöle primare rurale. — In anulu scolaru 1876—1877 scölele primare rurale de ambele sexe din Romania'a au fostu in numeru de 1995, adeca de 1195 de baeti, 148 de fete si 652 micste cu 1851 invetiatori si 156 institutöre. Totalulu copiiloru din scölele rurale a fostu de 47,630 baeti si 5492 fete. Judetiulu celu mai bogatu in scöle primare rurale a fostu Argesiu cu 117 scöle, si celu mai seracu Ismailulu cu trei. Cu töte acestea, numerulu celu mai mare de elevi au fostu in Dolju (4594 copii), si celu mai micu in Ismailu.

Scölele primare urbane au fostu in numeru de 244, dintre care 134 de baeti cu 19,295 scolari, 110 de fete si cu 8457 elevi. Personalulu didacticu érá compusu din 347 profesori si 218 profesöre. Invetiamentulu secundaru, Liceu. — In tiéra se aflau 7 licee: la Bucuresci 2, la Craiova, la Iasi Berladu. Botosiani si Belgradu cate unulu. In töte au urmatu studiele 1773 esterni si 271 bursieri in internatele statului.

Gimnasii au fostu 19: In Bucuresci 3, in Iasi 2, in Pitesti, Bacau, Brail'a, Buzeu, Galati, Tirgoviste, Ismailu, Piatra. Focsiani, Ploesti, Romanu Falticeni, Alexandri'a si Giurgiu, câte unulu. Numerulu personalulu didacticu a fostu de 148; alu studentiloru de 1956, dintre cari 1576 esterni si 251 in internate private tienödu contu de profesiunea parintieloru acestoru elevi, constatamu, ca 389 au fostu agricultori, 431 comercianti, 202 meseriasi, 108 rentieri, 356 functionari, 201 de alte professiuni; 143 din scolari au fostu orfani.

Seminariile destinate pentru instructiunea eclesiastica au fostu 9: la Bucuresci 2; Iasi, Curtea de Argesi, Buzeu, Ismailu, Husi, Romanu si Ramniculu Velcei, cate unulu.

Numerulu eleviloru a fostu in totu de 2923 cu 96 profesori.

Scöle secundare de fete au fostu in numeru de 9: 3 la Bucuresci, 2 la Iasi, cate un'a la Craiova, Ploesti, Turgulu, Jiulu si Brail'a, avödu töte 659 elevi (305 esterne si 354 bursiere) cu 73 profesori si profesöre.

Scöle normale amu avutu 2 in Bucuresci, cate un'a la Iasi, Craiova, Ploesti, Tergulu Jiului, Berladu, cu 358 scolari si 59 profesori.

Scöle speciale: la Bucuresci cate o scöla de musica si declamatiune, de bele-arte, de agricultura, de punti si siosole, de farmacie, de veterinaria, de meserii, scöla comerciala si de meserii, in Iasi scöla de musica si declamatiune, de bele-arte, a filoru de militari si de meserii; la Craiova, Severinu Ploesti cate o scöla de meserii; la Ploesti o scöla comerciala.

Univörsitatile in numeru de doua la Iasi si Bucuresci cu cate o facultate de dreptu, de sciintie de litere si Filosofia, de medicina cu unu numeru de 569 studinti si 63 profesori.

Acösta e in resumatu statistic'a scolara a anului 1876—1877. Dupa „Curier. Financiaru.“

Pacea între Russi'a si Turci'a

inca totu nu e definitiva. Subsemarea tractatului specialu russo-turcescu a fostu earasi amanata. Eata ce se relatéza despre acösta „Corespondintiei politice“ dela Constantinopolu:

Negociarile de pace russo-turcesci mai ca s'au zadarnicitu, din caus'a unei conditiuni pusa de Russi'a. Inca la inceputulu negociariloru, principele Lobanoff pusese in perspectiva o clausa importanta, care abia in ultimele siedintie pentru negociare, fusese formulata cu lamurire de catra consilierulu de ambasada, Onou. Acösta clausa suna astfelu: „Amendoue partidele contractante isi garantéza reciproc asecutarea stricta a tractatului de Berlinu, in töte dispositionile lui!“ Acösta conditiune, in modulu ei de formulare destulu de inofensiva, ascunde o cursa pentru Turci'a si o amenintiare impotriva ei, ceea ce s'a observatu indata de catra barbatii de statu ai Turciei. Ei si-au disu, ca Turci'a in imprejurarile actuale este unu pigmeu fatia de Herculele russo. Déca Turci'a nu va esecutá tractatulu de Ber-

linu, Hercules (adica Russi'a) o va intimpiná cu lovituri. Déca din contra Hercules nu va esecutá acelasi tractatu, turcii nu voru poté face altceva, decatu se se jaluésca. E adeveratu, ca prin claus'a acösta se creéza Russiei unu dreptu de intervenire förte primejdiosu, care ar' poté fi mereu intrebuintiatu bine séu reu de catra aceea. In urm'a resistentiei hotarite ce au opusu impuöernicitii otomani acestei clause, d. Onou, in siedintia de eri (15 Ianuarie), nu si-a retrasu, ce e dreptu, propunerea, dér' a inmuat'o in modu considerabilu. Unu faptu de altmintrelea, care ne dovedesce, ca in curödu se va obtiené o intielegere, e acöla, ca generalulu Selam-pasi'a a primitu ordinulu de a stá gat'a se procöda la ocuparea Adrianopolului.

Alegerea principelui pentru tronulu Bulgariei. Dupa cumu se anuntiasa mai inainte, érá se se adune pe diu'a de 27 Ianuarie st. n. notabili bulgari in orasiulu Törnov'a, odinöira capital'a imperiului bulgaro-romanu, spre a se consulta, ca pe cine se aléga principe pentru imperati'a bulgarésca. Dupa cumu ne spunu diuariele, bulgarii se impartu in bulgarii teneri si in bulgarii betrani. Bulgarii teneri sunt mai luminati si 'si pronuntia parerile si dorintiele loru mai pe faci'a. Partid'a bulgariloru teneri se lupta pentru alegerea unui principe de nationalitate neslavica. Dér' pe de alta parte este atatu de fanaticu nationala, incatu nu vré se scie nimica de despartirea Rumeliei orientale de catra cealalta Bulgaria si in privinti'a asta numai puterii se va supune.

Despre tronulu Bulgariei se scrie din Berlinu diuariulu „Pester Lloyd“: „Se pare, ca alegerea principelui pentru tronulu Bulgariei causéza poteriloru mari europene mai multa bataia de capu, de catu le-a causatu intemeierea acestui nou principatu, si banuial'a se da pe faci'a ici coela, ca russii tindu, ca se documenteze, ca esistinti'a principatului Bulgariei, cumu l'a croitu Congressulu dela Berlinu, este precariu si fora viétia, pöna candu nu se va face din elu o Bulgaria intréga, adeca pöna nu se va impreuná cu elu Rumeli'a orientala. Déca candidatulu rusescu pentru tronulu Bulgariei principele Alecsandru Battenberg face faci'a de a pune conditiuni pentru eventual'a s'a alegere, asi'a se crede, a se vedé intr'aceea o manopera a lui Gorciacoff, care crede, ca pe calea ast'a va poté inaintá planulu rusescu de a impreuná pe toti bulgarii din Balcani.

Din partea Angliei se dice, ca se recomanda ca candidatulu principele Reuss, ambasadorulu Germaniei la curtea din Vien'a, sperandu-se, ca principele Bismarck din rivalitate personala catra cancelariulu rusescu se va induplecá a spriginí candidatur'a acestui principe germanu si diplomatu prussianu cu atat'a mai multu, cu catu principele Reuss este chiaru si inaintea imperatului Alecsandru persona gratissima si in modulu acösta s'ar' poté paralísá influenti'a lui Gorciacoff mai usioru, decatu prin ori-care altu candidat. In cele din urma se voru vedé si bulgarii cu Domnulu loru, dér' romanii din Bulgari'a n'au se se bucare, fia ori-cine va fi Domnu, ca pentru romani bulgarii se vedu a fi multu mai rei si mai periculosi, decatu au fostu turcii, fostii loru stapani.“

Diverse.

(Crucea „Elisabet'a.“) Nu de multu „Monitoriu Romaniae“ a publicatu a dou'a seria de dame, carora A. S. R. Domnulu in urm'a aprobarei A. S. R. Dömei, a binevoitu a le conferí crucea „Elisabet'a“, pentru-ca au contribuitu la alinarea suferintieloru ostasiloru romani raniti, prin cautarea ranitiloru séu bolnaviloru ostasi romani, séu prin instalare de spitale si ambulantie, precumu si prin diferite ofrande. List'a fiindu förte lunga, ne marginimu a insemná aci numai pe dömele romane de dincöce. Aceste sunt dupa „Monitöriu“ dömele: An'a soöia doctorelui in medicina Ioanu Mog'a, Aureli'a soöia protopopului Giurea din Saraseu, Ioana Badila din Sibiu, Carolina Balintu, soöia protopopului Simeonu Ballntu din Rosi'a, Mari'a Cosm'a, soöia deputätului dietalu Parteniu Cosm'a din Sibiu, Elen'a, soöia protopopului Tierauiu din Lipov'a (Banatu), Victori'a C. I. Iug'a din Brasiovu, Mari'a, soöia protopopului Hanea din Sibiu, Sevasti'a Muresianu din Brasiovu si d-siöra Elen'a Popu, fic'a deputatului dietalu Georgie Popu din Basesci.

(„Societatea de lectura“ a studentiloru romani gr.-or. din Brasiovu) va tiené Dumineca in 21 Ianuarie (2 Febr.) 1879 in sal'a gimnasiului romanu o siedintia literara, serbandu aniversarea a diecea cu urmätörea programa:

1. „Discursu de deschidere“, rostitu de presiedintele societatii domnulu professoru Nicolau Pilti'a. — 2. „Cio-banulu“, doina, esecutata de corulu vocalu sub conducerea d-lui prof. de cantari H. Geifrig. — 3. „Insemnatatea si folosulu studiului istoriei nationale“, disertatiune de Georgiu I. Ciurecu, studentu in clas'a VIII-a gimnasiala. — 4. „Sentinel'a romana“, poesia de V. Alecsandri, declamata de Iuliu Mer'a, studentu in clas'a VII-a gimnasiala. — 5. „Care este mai de compatimitu, orbulu din nascere séu surdomutul“, cestiune controversata. Partea antaia este sustienuta de Ionu C. Pantiu, ér' partea a dou'a de Ionu Micu, ambii studenti in clas'a VIII-a gimnasiala. — 6. „Banulu Maracine“, poesia de V. Alecsandri, declamata de Chirilu Vulcanu, studentu in cl. VII-a gimn. — 7. „Cantulu gintei latine“, poesia de V. Alecsandri, melodia de Marchetti, esecutatu de chornlu vocalu sub conducerea d-lui prof. de cantari H. Geifrig. — Inceputulu va fi la 10 öre inainte de amédu.

(Balu romanu in Vien'a.) Societatea academica soöiala-litetaria „Romania-Juna“ in Vien'a, dupa cumu amu mai fostu anuntiatu, va dá unu „Balu romanu“, ce va avé locu in 15 Februariu st. n. a. c. in „Grand Hotel“ sub patronatulu multu stimatelorü döme: Angelin'a de Balaceanu, Matild'a Dumb'a n. Germani, Mari'a de Filisianu, Teres'a Edouard Kanitz, Coelestin'a de Opoltzer n. Mautner-Markhoff si Aureli'a Trapsia-Kron. — Venitululu curatu e destinatulu pentru sustinerea „Cabinetului de lectura“ alu numitei societati si pentru ajutorarea membriloru ei lipsiti de midiolöce.

(Societatea Studentiloru in Medicina din Bucuresci) serbatori a 4-a aniversare a s'a Dumineca in 14 Ianuarie l. c. tienödu o siedintia publica in amfiteatrulu de Chimia din spitalulu Colti'a. In acösta di Presiedintele d. Apostoleanu a facutu o dare de séma despre mersulu societatii in decursulu anului espiratu, érá d-lu Alessandru Spiroiu a intretienutu pe publicu cu-o disertatiune „despre snperioritatea vietiei sociale asupra celei individuale“. Multa-mindu juniloru studinti pentru invitarea, cu care ne-a onoratu si pe noi, 'i felicitamu pentru ide'a ce au avut'o de a serbatori acösta aniversara in modu atatu de frumosu si demnu!

(Balu Romanu.) Junimea romana din Aradu va arangiá unu Balu Romanu in Aradu, in sal'a din Hötellulu „Crucea alba“ Joi la 1 (13) Februariu 1879. Venitululu este menitu pentru alumneulu institutului pedagogicu-teologicu romanu din Aradu. Ofertele generöse se potu tramite la adres'a cassariului Dr. Lazaru Petroviciu, professoru.

(Maghiarisare prin nume.) Mai multe foi adusera notiti'a caracteristica pentru giurstarile nöstre, dupa care in anii 1867 pöna la 1878 adeca in cursu de 11 ani si-au maghiarisatu numele nu mai puöinn de 2162 familii de nationalitate nemaghiara. Maghiarii s'au inmultitu in ultimii 11 ani cu vreo 8000 si mai bine de renegati. Nu ne intrebati inse ce felu de renegati! Ar' fi fostu bine se ne spuna aceia, cari au estrasu datele aceste statistice, cate familii din cele 2162 nu sunt de origine evreiesca!

(Balulu in onörea Regimentelor alu 5-lea de linia si 13-lea de Dorobanti.) Cetimu in „Curierulu-Balassanu“ din Iasi: „Publiculu lasianu isi aduce aminte, ca consiliulu nostru comunalu votase una creditu de 10,000 lei pentru esecutarea unui tablou, comandatu la celebrulu pictoru Schönberg din Vien'a, reprezentandu lupt'a dela 27 Augustu dinaintea Gritiviei si menitu a perpetuá memori'a braviloru fi ai Moldovei, ce au luat'u parte la acösta lupta. Amu regretatu cu totii, ca acestu votu nu s'au potutu aduce intru implinire, ministeriulu refusandu de a confirmá creditulu deschisu de onorabilulu consiliu. In urm'a acestui refusu, prin colecte provisorie datorite initiativei unui numeru de cetatiani din Iasi s'a adunatu o suma de bani. S'a inchieiatu de d-lu Nicolae Roznovano unu contractu cu d-lu Schönberg pentru esecutarea acestui tablou si s'au platitu 2000 franci artistului ca arvuna. Astadi aflamu cu o viua multiu-mire, ca s'a constituitu unu comitetu sub presiedinti'a onorabilulu generalu Duc'a pentru organizarea unui balu, alu carui'a produsu prin plat'a la intrare se fia afectatu pentru acösta intreprindere patriotica. Balulu va avé locu in cea de pe urma septemana a carnevalului. Felicitandu pe vechiulu ostasiu, facemu unu caldurosu apelu publiculu lasianu, care negresitu va profitá cu entusiastulu seu concursu de acösta ocaziune spre a consacrá glori'a nemoritoriloru luptatori din alu 13-lea de Dorobanti si alu 15-lea de linia, cari au deschisu

sirulu victoriilor romane si cei d'antai, cari 'si-au versatu sangele pentru neatarnarea patriei."

(De unde vine cuventulu „Gazeta“?) In secululu alu XVI-lea camu pe la anulu 1536 portá republic'a Venetiei resbelu cu Solimanu, imperatulu turcescu. Scirile despre acestu resbelu si alte lucruri importante se divulgara printre Venetiani si printre ceialalti Italiani din peninsul'a Apeniniloru printr'o fóia volanta. Pentru acésta fóia volanta se platea pe vremile acelea unu banu micu venetianu, care se numiea „gazetta“. Dela acésta gazetta si-a primitu si fóia numele Gazeta, dupa carea s'au numitu apoi tóte diuarele romanice si si cele angleze Gazete. Eata prob'a cea mai eclatanta, cumu-si schimba cuvintele in decursulu timpului intielesulu loru primitivu. Amu poté produce sute si mii de cuvinte, chiaru din limb'a nóstra, cari astadi insemnéza cu totul altuceva de ce au insemnatu mai de multu.

(Mesuri in contra ciumei asiaticé.) „Montags-Revue“ din Vien'a anuntia: „Mesurile, ce conferenti'a sanitara spre delaturarea pericolului ciumei, adunata in ministeriulu de interne, a decisu a se luá, sunt deocamdata numai de natura provisorica, deórece in comisiune predominiea parere, cá pericolulu nu este iminentu. Pentru casulu inse, candu s'ar' vedé, cá ból'a castiga terrenu, s'au pregatitu mesurile cele mai aspre sanitare. Cu deosebire s'a otaritu, cá in casulu acest'a se asiedie unu cordonu strinsu militariu la fruntari'a germana si austro-ungara, cu strictulu ordinu, cá se nu lase se tréca absolutu nimica, nici ómeni, nici animale, precumu si nici unu feliu de marfa. Delegatulu prussianu consiliariulu intimu Dr. Finkelburg, care a parasitu Vien'a in 25 Ian. sér'a, spre a fi de faci'a la siedinti'a, ce se va tiené in palatulu cancelariulu germanu, cu scopu de a se consultá asupra celoru hotarite in Vien'a, a declaratú aci apriatu, cá Germani'a este decisa a asiediá unu cordonu militariu de 80,000 ómeni, spre a inchide hermeticu fruntariile, si cá ordinulu de mobilisare a acestoru trupe e pregatitu cá si in timpu de resbelu. Afora de acésta se voru redicá la fruntaria barace de carantina. Din comisiunea sanitara se mai relatéza inca si alte detalluri interesante. In prim'a siedinti'a s'au cetitu depesi dela ambasadorulu austro-ungaru din Petersburg br. de Langenau asupra bólei. Aceste erau intunecóse si nehotarite, vorbeau de casuri singuraticé, de friguri perniciose s. a. Indata dupa cetirea acestoru depesi, a scosu Dr. Finkelburg depesiele ambasadorului germanu catra principele Bismarck. Aceste depesie vorbeau cu precisiunea unui reportu militariu si se dice, cá s'a simtitu diferenti'a in calitate. — O interessanta observare a facutu delegatulu ungaru. Mai toti presupuneau, cá ból'a s'ar' poté aduce in Austri'a mai cu séma prin Galiti'a. Delegatulu ungrescu a impartasitu inse, cá in fiecare anu calatorescu o multime de „drotosi“, (cari leaga óle cu sérma) slovaci din Ungari'a la Astrahanu, si vendu acolo mici obiecte séu lucra in meseri'a loru si pentru acésta primescu in schimbu safranulu, care cresce in Astrahanu, si este fórté cautatu la ei in patria. Pe calea acésta rara s'ar' poté aduce si ból'a la noi. — Din Bucuresci se anuntia: Medicii Capsi'a si Felix pléca tramisi de guvernulu la Vien'a, spre a se intielege acolo asupra mesuriloru ce sunt a se luá in comunu in contra ciumei. Unu alu treilea membru alu consiliulu sanitariu merge la Russi'a, spre a studeá epidemi'a acolo la vatr'a ei.

(Unu planu nou alu lui Fadeiev.) Cunoscutul generalu russy Fadeiev, carele e atatu de neobositu in a lucrá pentru propagarea panslavismului, a conceputu unu nou planu si anume: Galiti'a, Ungari'a de susu, provinci'a Posen si Prusi'a resariti'a cu Danzig se fia anecesta de Russi'a. Unu statu federalu se fia formatu de urmatóriele state, a caroru regi se fia marii duci russi: Moravi'a Mare, compusa din Moravi'a, Boemi'a si Slesi'a. Serbi'a Mare din Serbi'a, Bosni'a, Montenegro, Dalmati'a, Croati'a, Istri'a, Triestu si Craina. Ungari'a redusa numai la atatu catu teritoriu e locuitu de o populati'a curatu maghiara. Daci'a compusa din Romani'a. Transilvani'a si Banatulu. Bulgari'a Mare, din Macedoni'a si Rumeli'a. — Constantinopolu se devina unu orasiu liberu. „C. B.“

(Zelulu unui impiegatu rusescu dela politia.) Diarulu „Ruszcza Prawda“, din Petersburg, primesce din Cholmoghory, guvernamentulu Arhangelsk, scire de urmatoriulu faptu revoltatoriu: Ispravniculu politianu d'aci d-nulu Marsientu i-a trasnitu d'odata in capu ide'a de a

prapadi toti canii din orasiulu nostru. Din caus'a, cá elu nu potea indepliní cu mau'a s'a propria acésta, ordoná unui cerchezu anume Surhai Suleimanu Oglie se impusce toti canii fara esceptiune. Cerchezulu 'si indepliní insarcinarea cu asia zelu incatu pe langa cani mai impusca unu preotu si mai multe femei. Firesce cá a isbucnitú in urm'a acestora o mare miscare intre locuitorii, cari 'l-ar' fi masacratu déca nu 'i-ar' fi venitu la timpu politia in ajutoriu. Poporulu cerú sprjinulu impiegatului H. Haidenreich, care declará inse, cá nu poté face nimicu contra ordonantiei superiorului seu. Canii raniti alergau prin totu orasiulu stropindu stradele cu sange si muscandu in desperare copii si femei.

(Lucrarile tunelului St. Gotthard.) Diuariulu din Zürich ne dá urmatórele relatiuni despre progressulu lucrariloru tunelului St. Gotthard: Lucrarile marelui tunelu dela St. Gotthard in cateva luni de dile voru fi astfelu progressate, incatu lucratori ce sapa din ambele parti, 'si voru poté dá o strinsóre de mana in tunelu. Érași va serbá geniulu umanu unu triumfu colosalu asupr'a pedecelorú ce'i opune natur'a. Si, déca ne amintim acésta opera gigantica, nu trebuie se uitamu si pe lucratori italiani, cari au lucratu la acestu tunelu, indurandu cele mai mari trude si privatiuni. Cati din ei 'si au perdutu viéti'a cu acésta lucrare, si cati au dobanditu bóle, cari li-au semenatu in peptu sementi'a mortii! Lucratori sunt impartiti in trei caparii, si cari se schimba din 8 in 8 óre. Ei sunt fortiați a lucrá in pielea góla, fiindu-cá caldur'a din tunelu e insuportabila, in catu in scurtu timpu sunt scaldati de sudóre. Dupa 8 óre ei sunt schimbati, parasindu tunelulu intr'o stare deplorabila. Façi'a loru e galbena si nu potú suferi lumin'a sórelui, si sunt scaldati de sudóre din capu péna la pecióre, avendu aerulu unoru ómeni, ce cadu sub povar'a unei lucrari grele. Antreprenorii facu totu posibilulu pentru a usiorá sórtea acestoru lucratori. Unu medicu, o farmaci'a, unu spitalu sunt la faci'a locului; dér' tóte aceste nu sunt in stare de a redicá totalu reulu ce cauzeza acea penibila lucrare. Cu tóte acestea lucratori sunt veseli. Ei se multimescu cu puçinu, fora a acúsá crud'a loru sórte.

(Sapaturile in valea Forului Romanu in Rom'a) continua cu multa ardóre. In aceste ultime septemáni s'a descoperitu cu totul partea, care se afla in faci'a palatului Cesariloru unde se gasira, afara de pedestalurile si structur'a edificieloru si vechiloru portice, fórté frumoase fragmente in marmura, artistica lucrata si ornate. Amvonulu (absida) templului Pacea a fostu descoperita pe deplinu. Inaintea templului Pacea, sub nivelulu templului, se gasi unu edificiu boltitu din timpurile antice, Archeologii nu se invoiescu a bine defni scopulu si caracterulu acestui edificiu. Ministrulu instructiunei publice, de acordu cu suprintendentia sapaturiloru, hotarindu a sapá tóta valea Forului Romanu, care se afla intre Capitoliu si se unesce apoi cu Palatulu Cesariloru (Palatinulu), va trebui a se daramá mai multe fénare, case, ba inca si biseric'a „Angeli di Gesù e Mari'a“, care se afla la piciórele Palatinului cu faci'a spre Foru. Operatiunile preliminare pentru espropriatiunea acestei biserici sunt dejá incepute. Langa palatulu Cesariloru s'a descoperitu magnific'a casa a lui Augustu, care era cu faci'a spre vechiulu Circu Masimu si domniea tóta valea dintre Aventinu si Palatinu. Marea statua a Iunonei, gasita in acele sapaturi si care face de se mira toti artistii moderni prin frumuseti'a, a fostu asediata pe unu pedestalu intr'o camera provisoriu.

(„Apollo“.) In Budapesta a aparutu sub redactiunea d-lui Fellegi Victoru primulu Numeru din anulu 1879 alu brosiurei periodice musicale „Apollo“, din lun'a lui Ianuarie, care contine pe 16 pagine urmatóriele piese: „Csárdás“, compusu din cantece populare de Iosifu Müller; „Timpuri noue“, marsiu de Ioanu Krausz; — „Entr'act din oper'a Iudith“, compusa de Aurel Wachtel; — „Cantece de iubire“, valsu de Bél'a Nagy; — „Menuett“ de Iosifu Sztara jun. — „Apollo“ apare in tóta lun'a odata si costa pe unu anu 6 fl., pe 1/2 anu 3 fl., unu exemplariu 1 fl. Administratiunea si redactiunea fóiei se afla: Budapesta, I ker. (vár), Verböczy-utza Nr. 179.

Incunoscintiare.

Reuniunea romana de gimnastisa si de cantari din locu va tiené adunarea s'a generala anuala Dumnica in 21 Ianuarie st. v. in sala de desemnu a gimnasiulu romanu gr. or.

Literariu.

„Trei Crai dela Resaritu“. — Renumitulu istoriografu si limbistu B. P. Hasdeu a inmaltitu, cumu scimú, literatur'a romana cu o comedia frumoasa intitulata: „Trei Crai dela Resaritu“, care a fostu jocata cu mare succesu la Teatrulu celu mare in Bucuresci. Domnulu Hasdeu bicuiesce intr'ins'a diversele directiuni estravagante, ce voru unii se dé limbai romanesci, parasindu calea batuta de seculi de poporulu romanu. Arata cá limb'a romana curata cumu o vorbesce poporulu este dulce, placuta si frumoasa si cá numai acea limba ne léga cu stramosii nostri. D. Hasdeu ne presenta in comedi'a s'a trei figuri deosebite, pe „Mussiu Jorj“, care vorbesce o limba amestecata cu cuvinte si forme franceze, apoi pe „Num'a Consulé“, care le intórcé si succece tóte pe latinia si in fine pe baatulu de pravalia „Petrica“, care vorbesce limb'a romanésca asia cumu o vorbesce poporulu curata, fara cuvinte frantuzite si latinisate, cumu a mostenit'o dela stramosii sei. Acésta din urma primesce in fine dreptu recompensa mau'a frumuselei Maritie si resuméza ideile autorului intr'unu canteu, care a fostu primitu de publicu cu aplause frenetice, pe care 'lu reproducemu si noi, cá se'lu cunósca si publiculu nostru cetitoriu. O critica buna, fia si aspra totudeaun'a a folositu. Eata acestu canteu:

Cugetarea romanésca
Are portulu romanescu;
Nu lasati dér' s'o ciontésca
Cei ce limb'a ne pocescu;
Candu Romanulu se 'ndárjesce,
Din titina candu mi-'lu scoti,
Elu 'ti tórna romanescu
Unu blastemu de siepte coti!
Candu de dragoste s'aprinde,
Elu vorbesce linu si blandu,
In catu dorulu te cuprinde
Dulcea-i vorba ascultandu!
Nici odata alta limba
De pe buze romanesci
Nu ne indóia, nu se schimba
Dupa gândulu ce gandesci!
La mania, la iubire,
La suspinu si chiuítu,
Dupa chiaru a nóstra fire
Graiulu nostru e croitu!
La iubire, la mania,
La chiotu si la suspinu,
Romani'a-i Romania
Cu faguru si cu pelinu!
Sucindu limb'a romanésca,
Stricandu graiulu stramosiescu,
Dupa mod'a françuzésca
Séu cu modulu letinescu,
Ne-amu strinsu mintile cu fraculu
Si simtiulu ne-am imbracatu
Cu hain'a, de unde draculu
Copiii 'si-a intiarcatu!
Romanimea catu traiesce,
Graiulu nu si-'lu va lasá;
Se vorbimú dér' romanescé:
Ori-ce nému cu limb'a s'a!

B. P. Hasdeu.

Nro. 3072/pres. 1878.

3-3

Concursu.

Postulu de notariu cercuale din Tohanulu vechiu, in carele suntu confederate comunele Tohanulu vechin, Tohanulu nou si Olbacu, a devénitu vacantu. Spre ocuparea acestui postu, pentru care e sistematu unu salariu anuale de 400 fl. si cuartiru gratis in comun'a Tohanulu vechiu, se escrie prin acésta concursu péna la 31 Ianuarie 1879.

Doritorii de a ocupá acestu postu 'isi voru tramite in terminulu aratatu subscrisului oficiu cererile loru instruite in intielesulu §§-loru 74 si 75 art. de lege XVIII 1871.

Intre concurenti se voru preferi acei'a cari voru documentá, ca cunoscu bine tóte trei limbele patriei.

Cererile sosite mai tardiu, nu se voru poté luá in considerare.

B r a n u, in 27 Decembre 1878.

Pretur'a Branului.

Victorú Popescu,

advocatu in Brasiovu,

si-are cancelari'a — incependu din 1-a Februariu st. n. a. c. — „in Brandiaria“ (Hinter den Fleischbänken) sub N. C. 316 in acelasu localu, in care a fostu mai demnitu cancelari'a domnului notariu publicu Petru Nemesiu.

Brasiovu, in 16/28 Ianuarie 1879. 1-3

Cursulu la burs'a de Vien'a

din 29 Ianuarie st. n. 1879.

5% Rent'a charthia (Metalliques)	61.20	Oblig. rurali ungare	74.—
5% Rent'a-argintu (imprumutu nationalu)	62.40	„ „ Banat-Timis	80.50
Losurile din 1860	113.75	„ „ transilvane	75.50
Actiunile bancei nation	772.—	„ „ croato-slav	85.—
„ instit. de creditu 213.10		Argintulu in marfur	100.—
Londr'a, 3 luni	116.45	Galbini imperatesci	5.52
		Napoleon'd'ori	9.33
		Marci 100 imp. germ.	57.50

Editoru: Iacobu Muresianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Muresianu

Tipografi'a: Ioane Gött si fiu Henriu.